

ATLANTSAMMENSLUTNINGEN
– forum for sikkerhedspolitik

Atlant Brief

USA-Iran-krise 2019 - mulige udviklingsscenarier og danske svar

af Lars Bangert Struwe (ansvarshavende redaktør), Morten Hetmar Vestergaard, Niels-Ole Mannerup, Martin Brochstedt Olsen, & Søren Brygger Terkelsen

Juni 2019

Introduktion

Hormuzstrædet og Den persiske Golf er endnu engang rammen for en international krise mellem USA og Iran. Krisen risikerer at ramme dansk økonomi. Det være sig med stigende oliepriser eller med problemer for danske virksomheder og rederier, der opererer i området.

Dette brief skal vise nogle af de muligheder, Danmark har i den nuværende krise. Vægten er lagt på

kort at beskrive rammerne for krisen, herunder atomaftalen med Iran, den amerikanske militære opbygning, frygten for en ny Tanker War (der i 1980'erne hærgede området) for at slutte med mulige eskalationsscenarier og danske muligheder.

Vi peger på fem eskalationsscenarier og tre mulige danske politikker til at håndtere situationen.

Den permanente krisetilstand gør, at vi har muligheden for at opbygge en række scenarier, der viser en mulig udvikling:

- **Deeskalation.** En neddrøsting af krisen, hvor man finder et lavere kriseniveau end ved krisens begyndelse. Det vil kræve meget målrettede forhandlinger.
- **Normaltilstand i form af en permanent krise.** Her bibeholder man det eksisterende kriseniveau.
- **Mindre konfrontationer.** Der eskaleres i krisen med militære midler eller sanktioner, hvor man med mellemrum skruer op og ned i konfrontationen mellem USA og Iran.
- **Krig uden invasion.** Der udbryder krig mellem USA og Iran, der foregår med alle til rådighed værende midler, uden at USA invaderer Iran. Iran vil anvende sine allierede og støtter i form af terror og militser ude i verden til at føre en kamp mod USA.
- **Krig med invasion.** Som 4, men med en invasionsstyrke, der opbygges over længere tid, og hvor USA invaderer Iran med en styrke på mindst 500.000 mand. Dette scenarie synes meget usandsynligt.

På baggrund heraf kan man opstille tre mulige politikker for Danmark. Disse politikker kan kombineres til en vis grad:

- Ikke at foretage sig noget.
- Via diplomatiske kanaler at søge at påvirke situationen.
- Udsende en militær enhed til området - særligt et sømilitært bidrag som en fregat.

Der er vis sandsynlighed for, at scenarierne 2 til 3 bedst beskriver den kommende udvikling.

Danmark har interesser på spil i området direkte og indirekte. Det er klart i dansk og europæisk interesse, at påvirke situationen hen mod fredelige forhold. Det er direkte i Danmarks interesser at dæmpe risikoen for eskalation. Samtidigt vil vi under en fortsat krise stå over for et voksende pres fra USA om at hjælpe på den ene eller anden måde.

For at tilgodese de danske nationale interesser bør man derfor nøje overveje en kombination af diplomatiske virkemidler til en stabilisering af krisen og efterfølgende søge en deeskalation samt udsende et dansk militært bidrag - f.eks. en fregat - således at man har en tilstedeværelse i området, der enten kan monitorere situationen, deltage i beskyttelse af skibstrafikken f.eks. med konvojtjeneste eller støtte allieredes operationer i området.

Det diplomatiske spor bør nøje overvejes. Udover deltagelse i møder i EU, FN og måske NATO samt løbende diskussioner med USA og USA's øvrige allierede, bør det overvejes, om Danmark kan lave en ny type af udenrigspolitik og aktivt arbejde for en fredelig løsning på krisen. Regeringen og Folketinget kan overveje, om Danmark som småstat kan agere mellemmand og invitere til forhandlinger om en løsning på krisen. Det ville være i den bedste nordiske stil. Dette er et langskud, men det bør overvejes.

Angrebene

- rammen for den nyeste krise

Fire olietankskibe blev saboteret den 12. maj 2019

Den 12. maj 2019 blev fire olietankskibe angrebet, mens de lå ud for anker ved havnen i Fujairah, De forenede arabiske Emirater (UAE). Olietankskibene var norsk-, saudisk- og UAE-ejet, og de fik alle sprængt hul i skroget under vandlinien.^[1]

Den 7. juni 2019 fremlagde UAE - i samarbejde med Norge og Saudi Arabien - ved et lukket møde i FN's Sikkerhedsråd en rapport om angrebene. Rapporten konkluderede, at det højst sandsynligt var klæbemineraler, som var blevet anvendt ved sabotagen. Klæbminer er magnetiske mineraler, som er blevet "klæbet" fast på skroget. Endvidere konkluderede rapporten, at klæbminerne - kort tid efter olietankskibene lagde til anker - måtte være blevet udlagt af specialtrænede dykkere.

Rapporten nævnte ikke Iran. I stedet var det nævnt, at det måtte være en "statslig aktør", som stod bag angrebene.[2] Ikke desto mindre var Saudi Arabien ikke sen til at give ærkerivalen Iran skylden for angrebet. USA fulgte op på den saudiske anklage ved at udpege Den islamiske Revolutionsgarde som direkte ansvarlig for angrebet.[3] Denne var i april 2019 blevet udpeget af USA som terrororganisation. Det er første gang, USA formelt erklærer en del af et andet lands militær som værende en terrorgruppe.[4]

Angreb på olieanlæg den 14. maj 2019

Tirsdag den 14. maj 2019 blev to olieanlæg ifølge de saudiske myndigheder angrebet af droner. Saudi Arabien lagde med det samme skylden på Iran, hvorved krisen blev optrappet.[5]

To olietankskibe blev angrebet den 13. juni 2019

Den 13. juni 2019 blev to olietankskibe angrebet. Angrebet fandt sted i Omanbugten tæt på Hormuzstrædet. Ingen har endnu påtaget sig ansvaret for angrebet. USA har skudt skylden på Iran, idet USA - sammen med Saudi Arabien - som bevis for Irans engagement har fremlagt en videooptagelse af en båd, der om natten angiveligt fjerner en ikke-eksploderet mine fra skroget af det ene olietankskib. Konkrete beviser - andre end videooptagelsen - er dog ikke fremlagt.[6] Iran har kategorisk afvist at have været involveret.

Det ene af de involverede olietankskibe var Front Altair - et norsk-cypriotisk-ejet skib sejlede under bekvemmelighedsflag fra Marshalløerne. Front Altair - lastet med nafta - var chartret af det statsejede taiwanesiske olieraffinaderi CPC Corporation Taiwan. Det andet olietankskib var Kokuka Courageous - ejet af den Singapore-baserede virksomhed Bernhard Schulte Ship Management sejlede under Panama-flag, men drevet af det japanske shippingfirma Kokuka Sangyo Co.[7]

Nedskydning af amerikansk drone den 20. juni 2019

Iran nedskød den 20. juni 2019 en amerikansk drone, hvorved krisen trådte ind i en ny fase.[8] Det var første gang, at der var en direkte konfrontation imellem USA og Iran. Det amerikanske modsvar var umiddelbart, at man ville ramme Iran hårdt. Præsident Donald Trump beordrede i første omgang et angreb mod Iran, men stoppede angrebet, inden det blev effektueret.[9] I stedet for rettede man et cyberangreb mod Iran.[10] Derved kunne man her-og-nu undgå tab af menneskeliv.

Den 24. juni 2019 valgte USA i stedet for et militært angreb at øge sanktionspresset. Det formindsker den iranske regerings frirum og muligheder for at bevæge sig, og øger markant det økonomiske pres.[11]

Atomaftalen

- baggrunden for det nyeste element i den amerikansk-iranske krise

Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) - bedre kendt som Iran-atomaftalen - blev indgået i 2015, idet Iran forpligtede sig til at sætte sit atomprogram i bero i de kommende 15 år. Derudover måtte atomprogrammet alene anvendes til fredelige formål.

[12]

Aftalen blev indgået mellem Frankrig, Kina, Rusland, Storbritannien og USA -

alle de fem permanente medlemmer af FN's Sikkerhedsråd - samt Tyskland, EU og Iran. Præsident Donald Trump har efterfølgende trukket USA ud af aftalen, og genindført de sanktioner, som qua JCPOA blev ophævet. Tyskland og EU samt Iran ønsker, at JCPOA fortsat skal være gældende.

USA's udtræden af JCPOA har haft en række følgevirkninger, som også vil komme til at få betydning for Danmark. USA's tilgang til Iran har ærgret udenrigsminister Anders Samuelsen, idet han har været af den opfattelse, at man med JCPOA kunne få indblik i det iranske atomprogram, hvilket ifølge udenrigsministerens opfattelse, ikke er muligt.**[13]**

Iran har som konsekvens af USA's udtræden af JCPOA meddelt det internationale samfund, at hvis EU genindfører de sanktioner, som qua JCPOA blev ophævet, da vil man atter berige plutonium og det i mængder, der overstiger det, som JCPOA tillader.**[14]**

Splittelsen imellem EU og USA i forhold til Iran kan få økonomiske konsekvenser for Danmark

Sporene skræmmer

- Iran-Irak-krigen og The Tanker War

I 1980-1988 udkæmpede Iran og Irak en lang og meget blodig krig. Krigen var primært en landkrig; og efter de første store offensive operationer endte krigen i en langvarig opslidningskrig med fastlåste positioner med skyttegrave og giftgasangreb, som man husker det fra I Verdenskrig - blot med moderne våben. Dette resulterede i hundredtusinder af døde på begge sider.[15]

De fastlåste positioner gav også krigen en maritim dimension. Tidligt i krigen havde Iran ødelagt irakiske olieterminaler. Dette blev gengældt af Irak ved at angribe iranske olietankskibe for derved at nedbryde eller i det mindste svække den iranske økonomi - og det var nemt, idet Iran udelukkende anvendte olietankskibe til sin olieeksport.

Arabiske lande som Kuwait og Saudi Arabien støttede Irak. Derfor udvidede Iran sin maritime indsats til også at gå efter skibe, som medbragte krigsmateriel til Irak. Dette resulterede i, at Irak udvidede omfanget af angreb på iranske skibe; og i 1984 angreb Irak Irans vitale olieterminal på øen Kharg - ca. 25 km vest for den iranske fastlandskyst. Dette angreb fik for alvor Iran til at svare igen med angreb på irakiske og kuwaitiske olietankskibe. Dermed rasede *The Tanker War*. [16]

De direkte konsekvenser af Tanker War var over 400 dræbte civile søfolk og hundredvis af ødelagte handelsfartøjer med store økonomiske tab for krigens to parter. Verdenen bekymrede sig over de globale konsekvenser af Iran-Irak-krigen. Den internationale økonomi og mange andre lande var dybt afhængige af olieimport fra Den persiske Golf; og for USA's vedkommende var olietankskibenes passage af Hormuzstrædet af vital national interesse.[17]

I 1987 lykkedes det Kuwait at overtale USA til at beskytte kuwaitiske skibe, og dermed blev USA nu draget direkte ind i krigen. Kuwaitiske skibe strøg de nationale flag og erstattede dem med Stars and Stripes, hvorved skibene blev amerikanske skibe. Dette førte til direkte kamphandlinger mellem USA og Iran. Eksempelvis blev det (nu) amerikansk-flagende olietankskib USS Sea Isle City den 15. oktober 1987 ramt af et iransk missil. USA svarede igen ved at beskyde Den islamiske Revolutionsgardes baser på olieplatforme i Den persiske Golf.

Med Operation Earnest Will (den 24. juli 1987 til den 26. september 1988) begyndte den amerikanske flåde at patruljere i Den persiske Golf samt sejle konvojtjeneste for derved at beskytte den internationale skibstrafik gennem Hormuzstrædet.[18]

Situationen i Den persiske Golf havde nu mange aktører med fingeren på aftrækkeren. Det affødte alvorlige misforståelser og fejlbeslutninger. Den 17. maj 1987 angreb et irakisk fly med to missiler ved en fejl den amerikanske fregat USS Stark, idet irakerne troede, at USS Stark var et iransk tankskib. Skaden blev kun forværret ved, at fregattens forsvarssystemer ikke virkede. Resultatet blev, at 37 amerikanske søfolk døde. Irak undskyldte over for USA angrebet, og USA accepterede undskyldningen.[19] Den 3. juli 1988 nedskød den amerikanske missilkrydser USS Vincennes Iran Air-flyet 655, hvorved 290 passagerer blev dræbt. Det iranske passagerfly var i iransk luftrum, og det fulgte sin sædvanlige rute mod Dubai, UAE, da Iran Air-flyet 655 blev ramt. Angiveligt forvekslede USS Vincennes Iran Air-flyet 655 med et angribende F-14 kampfly.[20]

Nedskydningen af Iran Air-flyet 655 er et element i det dårlige iransk-amerikanske forhold. I Iran rangerer det på lige fod med statskuppet i 1953, som var orkestreret af de amerikanske og britiske efterretningstjenester. Ved statskuppet i 1953 styrtedes den demokratisk valgte præsident Mohammad Mosaddegh, og efterfølgende blev Mohammad Reza Pahlavi - søn af shah Reza Shah Pahlavi - indsat som Irans hersker. Højdepunktet i den amerikanske-iranske-konflikt var dog, da iranske studenter den 4. november 1979 besatte den amerikanske ambassade i Iran - en besættelse, der varede i 444 dage. Ved frigivelsen af de amerikanske gidsler - den 20. januar 1981 - blev relationerne mellem USA og Iran afbrudt, hvilket de er den dag i dag. Tanker War viste, hvorledes det var nødvendigt at sejle konvojer, der var eskorteret af krigsskibe. Det blev den bedste sikring af skibstrafikken.

USA's militære opbygning i regionen

Spændingerne imellem USA og Iran har medført, at USA har øget sin tilstedeværelse i området ved Den persiske Golf. Vigtigst er den amerikanske hangarskibsgruppe Carrier Strike Group 12 (CSG 12), der den 5. maj 2019 blev beordret til Golfregionen.^[21] CSG 12 har en kapacitet, der kan yde støtte til f.eks. konvojtjenesten, men CSG 12 kan også selvstændigt udføre angreb mod mål i Iran med bl.a. Tomahawk-missiler med en rækkevidde på 2.500 km.

Hangarskibet CVN-72 USS Abraham Lincoln er flagskib for CSG 12. Derudover består CSG 12 af en missilkrydser og fem destroyere. Den spanske fregat F-104 Méndez Núñez (der er sammenlignelig med søværnets Iver Huitfeldt-klasse) var tilknyttet CSG 12, men ved deployeringen til Golfregionen trak den spanske regering sin fregat hjem.

Med CSG 12 er der deployeret fire eskadriller F/A-18E/F Super Hornet multirole fighter-kampfly; en eskadrille EA-18G Growler electronic warfare-kampfly; en eskadrille E-2 Hawkeye radarfly; en eskadrille C-2 Greyhound transportfly; samt to eskadriller MH-60 Sea Hawk kamphelikoptere.

I Golfregionen er United States Fifth Fleet også til stede. United States Fifth Fleet er en del af United States Central Command og United States Naval Forces Central Command, som har hovedkvarter i Bahrain. Sammen med sine koalitions partnere gennemfører United States Fifth Fleet patruljering i Golfregionen i form af Combined Task Force 150 og 152, idet Combined Task Force 151, der primært befinder sig ud for Somalias kystlinie, kan tilgå.

United States Air Force er også repræsenteret i Golfregionen. Al Udeid Air Base i Qatar er et centralt støttepunkt for USA, idet basen huser et fremskudt hovedkvarter for United States Central Command samt selve hovedkvarteret for United States Air Forces Central Command. Dertil kommer - foruden Qatars flyvevåben - også en ikke nærmere beskrevet deployeret enhed fra Storbritanniens Royal Air Force.

Som et led i sin Show of Force-strategi er fire ekstra B-52 bombefly deployeret til Al Udeid Air Base. På Al Udeid Air Base befinder der sig også B-1 Lancer bombefly. B-1 Lancer er et supersonisk strategisk bombefly. Afstanden mellem Doha, Qatar, og Teheran, Iran, er ca. 2.000 km. D.v.s., at USA teknisk set vil kunne bombe Irans hovedstad inden for to timer, fra et B-1 Lancer går på vingerne i Doha, Qatar, til man kan levere et alvorligt angreb på Iran - i værste fald med atomvåben - hvilket dog næppe er sandsynligt.

Storbritannien og Frankrig er også aktive i området. Frankrig har i UAE har en flådebase, der kan yde støtte til hangarskibet R91 Charles de Gaulle, som Danmark tidligere i år støttede med en fregat.

Endelig har Storbritannien Joint Expeditionary Force (Maritime), som sammen med R91 Charles de Gaulle er samøvet til indsats i Golfregion. Her er det værd at bemærke, at Danmark også er samøvet med Joint Expeditionary Force (Maritime).

Mulige scenarier for udviklingen

USA og Iran har siden den islamiske revolution i 1979 været på kollisionskurs, uden at det dog er kommet til åben krig. Man har en permanent krisetilstand, hvor der kan skrues op og ned for krisen. Det har medført en række meget tætte situationer, hvor man har været på nippet til en krig.

Frem til den 20. juni 2019 involverede den nyeste konfrontation ikke direkte USA og Iran over for hinanden. Nedskydningen af en amerikanske drone har imidlertid nu medført en risiko for direkte eskalation, idet de stridende parter nu har været i direkte kamp og ikke længere via stedfortræder.

Den permanente krisetilstand gør, at vi har muligheden for at opbygge en række scenarier, der viser en mulig udvikling:

1. **Deeskalation.** En neddrogning af krisen, hvor man finder et lavere kriseniveau end ved krisens begyndelse. Det vil kræve meget målrettede forhandlinger.
2. **Normaltilstand i form af en permanent krise.** Her bibeholder man det eksisterende kriseniveau.
3. **Mindre konfrontationer.** Der eskaleres i krisen med militære midler eller sanktioner, hvor man med mellemrum skrues op og ned i konfrontationen imellem USA og Iran.
4. **Krig uden invasion.** Der udbryder en krig imellem USA og Iran, der foregår med alle til rådighed værende midler, uden at USA invaderer Iran. Iran vil bruge sine allierede og støtter i form af terror og militser ude i verden til at føre en kamp mod USA.
5. **Krig med invasion.** Som 4, men med en invasionsstyrke, der opbygges over længere tid, og hvor USA invaderer Iran med en styrke på mindst 500.000 mand. Dette scenarie synes meget usandsynligt.

Det mest sandsynlige

Umiddelbart synes det mest sandsynlige udfald at være, at man havner i scenarie #2 eller #3, hvor der vil være en række mindre konfrontationer uden større tab af menneskeliv og ressourcer. Det vil være det mest rationelle i det overordnede sikkerhedspolitiske billede.

Deeskalation kan ikke kun finde sted ved en direkte deeskalation, men også ved en stramning af krisen fra f.eks. præsident Donald Trumps side, hvor alle frygter, at situationen eskalere ud af kontrol, hvorefter man hurtigt lander på et lavere niveau end udgangspunktet. Det er nogenlunde det, der skete med Nordkorea, hvor præsident Donald Trump og den nordkoreanske leder Kim Jong-un skruede sig op i en retorik, hvor de truede hinanden med udryddelse, hvorefter man fandt hinanden ved forhandlingsbordet. Man kan således relativt hurtigt gå såvel op som ned i eskalation - så længe det er retorisk. Det vigtigste for omverdenen er, hvilken normal der opstår, når krisen er ophørt. Det er i de fleste stater interesse, at man kommer tilbage til en sikker position, hvor risikoen for en ny krise er begrænset. Man må imidlertid nok forudsige, at der kun er lidt, der taler for, at USA og Iran på kort sigt bliver venner, men en stabil permanent krise kan være en løsning for alle.

Aktørerne

Scenarie #1, #2, #3 og #4 kan blive påvirket af hovedaktørerne USA og Iran, men kan også blive påvirket af mindre, men stærke, aktører som Saudi Arabien samt Israel, der støtter USA, og grupperinger, der støtter Iran såsom Hizbollah.

Internationale organisationer som EU og FN kan søge at få indflydelse, men deres magt over for særligt USA synes i denne sammenhæng lille. USA's allierede vil naturligvis søge at påvirke USA. Storbritannien har meldt sig - til dels - under de amerikanske faner, mens Tyskland med sin Iran-politik i den nuværende situation næppe vil støtte USA.

NATO er endnu ikke inddraget direkte i konflikten, men angreb på NATO-staters skibe kan på sigt trække trække NATO ind i konflikten. USA kan også tænkes at presse sine NATO-partnere til at deltage i forskellige operationer. Der kunne opstå en "handel", hvor NATO sender skibe til området til beskyttelse af f.eks. skibstrafikken, hvorved man frigør amerikanske krigsskibe, der da kan deltage i hårde militære operationer.

Enkeltpersoners eller grupperingers interesser i udviklingen skal desværre næppe undervurderes. Den islamiske Revolutionsgarde rapporteres at være imod JCPOA.[\[22\]](#) Derfor kan revolutionsgarden muligvis have en interesse i en destabiliseret situation, hvor man kan opgive JCPOA.

Erhvervslivets interesser er også på spil. Rederier og olievirksomheder kan blive klemmt ved en fortsættelse af krisen i længere tid. Det giver usikkerhed om markedet og usikkerhed i det sikre ved gennemførelse af sejlads. Ved en eskalation af konflikten kan rederier og olievirksomheder presse på for både en løsning og beskyttelse. Der er vi ikke lige nu, men det indgår som et element i en yderligere udvikling.

Mulige splittelse i den amerikanske ledelse gør manøvrerummet for Danmark mindre

Den øverste amerikanske udenrigspolitiske ledelse har sendt splittede signaler. Tilsyneladende kæmper udenrigsminister Mike Pompeo og national sikkerhedsrådgiver John R. Bolton om præsident Donald Trumps øre.[23] Udenrigsminister Mike Pompeo og national sikkerhedsrådgiver John R. Bolton er ikke enige om fremgangsmåden i forhold til Iran. Efter sigende mener udenrigsminister Mike Pompeo, og hans Iran-rådgiver Brian Hook, at USA skal stramme sanktionsgrebet om Irans hals og tvinge iranerne til forhandlingsbordet. National sikkerhedsrådgiver John R. Bolton på den anden side er dybt skeptisk over for at forhandle med USA modstandere generelt, og han er en markant fortalere for, at USA anvender sin overvældende militærmagt i forfølgelsen af landets interesser. I mange år (nogle siger helt tilbage til 2003) har national sikkerhedsrådgiver John R. Bolton talt for et angreb mod Iran. I 2015 talte han om at bombe Iran for at stoppe Irans bombeprogram.[24] Helt generelt mener han, at kun reel anvendelse af magt kan påvirke Iran. Præsident Donald Trump har i denne krise frem til nu primært valgt en sanktions-strategi og derved den linje, som udenrigsminister Mike Pompeo ses udføre.

National sikkerhedsrådgiver John R. Bolton har i høj grad sat sig på den amerikanske sikkerhedspolitik. F.eks. har han aflyst de ugentlige telefonmøder med andre sikkerhedspolitiske topembedsmænd. Udenrigsminister Mike Pompeo har beklaget, at han ikke ofte nok tages med på råd, og han har efter sigende kritiseret national sikkerhedsrådgiver John R. Boltons brug af Twitter til at annoncere ændringer i amerikansk politik - ændringer, som udenrigsminister Mike Pompeo ikke var klar over.[25] Officielt benægter talspersoner fra præsident Donald Trump, Det hvide Hus og det amerikanske udenrigsministerium, at der overhovedet skulle være brudlinjer i den sikkerhedspolitiske top i USA.[26]

Når en stormagt som USA har en intern splittelse i sikkerhedspolitikken, giver det USA's allierede et mindre spillerum, idet man allerede internt i stormagten har måttet forhandle om politikken. Derved bliver det langt vanskeligere at forhandle med udenforstående. Det er det, der f.eks. sker med Brexit, hvor EU's mange regeringer er blevet enige om en politik, som man efterfølgende har vanskeligt ved at ændre, idet det har krævet megen intern forhandling. Danmark må tage denne amerikanske splittelse ad notam og erkende, at det begrænser det politiske manøvrerum.

Eskalationsbaserede scenarier

Udviklingen mellem scenarierne, der er eskalationsbaserede, kan være flere angreb; angrebenes intensitet; og ikke mindst angrebenes virkning. Præsident Donald Trump har tilsyneladende været langt mere tilbageholdende end hans sikkerhedsteam med udenrigsminister Mike Pompeo og national sikkerhedsrådgiver John R. Bolton i spidsen. [27]

Præsident Donald Trump har lagt vægt på to ting i sine officielle udtalelser, hvilket kan antyde vejen fremad. For det første ville han ikke slå 150 mennesker ihjel, når det kun var en drone, som var skudt ned; for det andet lagde han vægt på, at iranerne gjorde det ved en fejl.[28] Havde der været tab af menneskeliv, ville det kunne have udløst hurtige og alvorlige reaktioner - og ikke kun fra USA. Derfor er det bemærkelsesværdigt, at de to senest angrebne olietankskibe er ramt over vandoverfladen. Det har nemlig begrænset følgevirkningerne. Præsident Donald Trump har således holdt sig tilbage. Vi kender alt for lidt til situationen i Iran til, at man kan tolke på iranernes intentioner, men Iran har som præsident Donald Trump holdt en hel del tilbage.

I en situation, hvor miljø- og klimapolitik står meget højt på dagsordenen i den vestlige verden, kan et angreb, der medfører en voldsom forurening, medføre krav om intervention - også fra stater, der ikke umiddelbart er interesseret i en eskalation af situationen.

Risikoen for manglende styring af krisen

Det foruroligende er, at man ikke bare kan pege på en enkelt årsag eller aktør, der kan udløse en eskalation eller deeskalation. Situationen er meget kompleks, og såvel internt i Iran som i USA er der uenighed om, hvad man skal foretage sig. I klassiske kriser som Cuba-krisen (1962) eller München-krisen (1938) havde vi at gøre med et mindre antal statslige aktører, der basalt set kunne være i få rum. Den nuværende krise rummer så mange aktører - og en dem er ikke-statslig - at identifikation og inddæmning af krisen er en af de vigtigste opgaver for hovedaktørerne - USA og Iran.

Danske interesser

Danske interesser er på spil i den nuværende krise i Den persiske Bugt. Det drejer sig om henholdsvis:

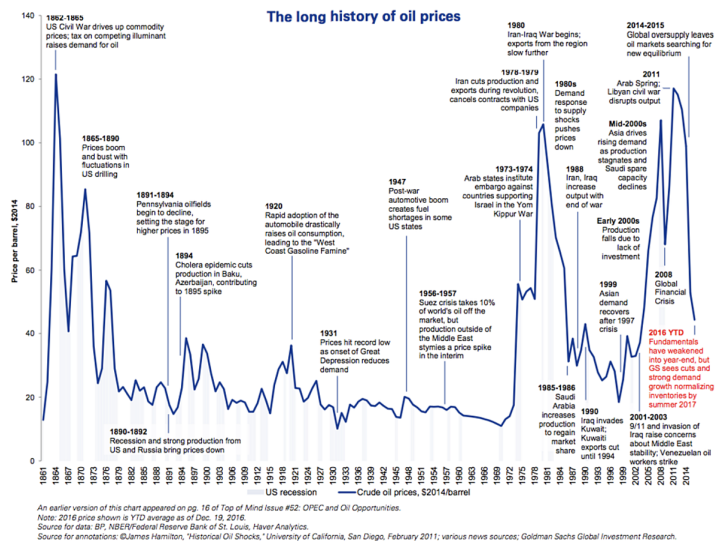
- Økonomiske interesser
- Danskere i regionen
- Alliancemæssige interesser.

De økonomiske interesser er markante. Det drejer sig den om olie og gas, varetransport til søs samt dansk industri og serviceydelser til hele området.

Dansk industri og erhverv er til stede i hele regionen. Der sælges alt fra fødevarer, maskiner og grøn teknologi til Mellemøsten. Danmark eksporterer et ikke uvæsentligt beløb til Golf-regionen, hvor især Danmarks eksport til Saudi-Arabien (ca. 8 mia.)^[29] og De Forenede Arabiske Emirater (ca. 9 mia.)^[30] udgør de vigtigste markeder for danske virksomheder, hvis samlede eksport til regionen beløber sig til mere end 20 milliarder.^[31]

Danmarks eksport til Iran er fortsat relativt begrænset med en samlet eksport på 2,5 milliarder i 2017, men der er sket en fordobling af Danmarks eksport til Iran på blot tre år.^[32] Især medicinalprodukter og fødevarer er vigtige eksportvarer. Den stigende købekraft i landene i Golfen tegner endvidere til at få positiv indvirkning på dansk eksport i løbet af de kommende år, hvorfor regionen – om end Danmarks eksport i absolutte tal er begrænset – er et relevant marked for en række danske virksomheder.

På sigt forventer Udenrigsministeriet og Dansk Erhverv, at hvis sanktionerne imod Iran ophæves, vil den øgede skibstrafik i sig selv andrage en værdi for Danmark svarende til kr. 250 mio.^[33] Der er med andre ord tale om et meget stort marked med godt økonomisk potentiale.

I løbet af det næste ti-år risikerer Danmark at gå fra at være et olieproducerende land til et importerende land.^[34] Derfor bliver regionen endnu mere interessant på sigt for Danmark i forhold til den fremtidige danske energipolitik. En konflikt i området kan dog på sigt påvirke olieprisen, så den stiger, hvilket vil kunne mærkes hos de danske forbrugere. Og i øvrigt tjene f.eks. i olieproducerende stater interesser som f.eks. Rusland.

Erhvervsengagementet i området medfører også, at der er danske statsborgere til stede i regionen. Hvor mange er usikkert. Hertil kommer turister. Det betyder at regering og Folketing også skal indregne disse som et element man må forholde sig til i den verserende krise. I værste fald skal nogle kunne evakueres ud.

Endeligt så sætter krisen forholdet til vore allierede på prøve. Dansk sikkerhedspolitik er forankret i NATO, FN og særligt USA vores største sikkerhedsgarant. FN er stærkt svækket, og det kan blive svært at få det på banen i denne krise. Den primære aktør er USA, og vil vedblive det i denne krise. Derfor må Danmark monitorer den amerikanske krisehåndteringen nøje, og amerikanske opfordringer til dets allierede.

Igenom hele Trumps præsidenttid har han tordnet imod de europæiske allierede i NATO. Disse leverer ikke nok. USA ser med stor skepsis på europæerne, der ikke vil betale forsikringen. Derfor er det i direkte danske nationale sikkerhedsinteresser at pleje forholdet til USA. Det ved man naturligvis i USA, og der vil, hvis krisen eskalerer opstå et stort amerikansk pres for, at dets allierede skal bakke USA op – og ikke kun med ord.

Samlet set er der flere forskellige danske nationale interesser på spil i området. Det vil blive svært at prioritere de økonomiske interesser over de sikkerhedspolitiske/alliancemæssige. Det kan blive en balancegang. Man må derfor søge en pragmatisk tilgang, hvor man kan tilgodesse de sikkerhedspolitiske interesser primært, men samtidigt også såvel de økonomiske som enkelte statsborgeres.

Danske handlemuligheder

Danmark skal operere i et krydsfelt, hvor erhvervs politik er blevet sikkerhedspolitik. USA gør dette i forhold til f.eks. Iran, Kina og Rusland. Derfor kan det overordnet set koste dansk økonomi dyrt og specifikt danske virksomheder - afhængig af den danske indsats.

Hvad kan Danmark foretage sig i denne internationale krise? USA vil, hvis krisen udvikler sig, efter al sandsynlighed lægge

pres på sine allierede. Allerede nu har vicechefen for den amerikanske generalstab, general Paul J. Selva, meddelt, at USA ikke vil beskytte skibstrafikken alene.^[35] Der eksisterer dermed allerede nu et pres for, at USA's allierede skal støtte USA i en situation, hvor den frie sejlads er truet.

Danmark har mindst to forskellige dimensioner at arbejde i. For det første kan vi agere internationalt i såvel EU og FN som NATO - med mest vægt på de to førstnævnte organisationer så længe, at krisen ikke udvikler sig markant mere. For det andet kan Danmark samarbejde med enkelte stater eller alene.

Regeringen og Folketinget har her en række muligheder at vælge mellem, der kan bruges i en kombination. De tre vigtigste er:

- Ikke at foretage sig noget.
- Via diplomatiske kanaler at søge at påvirke situationen.
- Udsende en militær enhed til området.

Ikke at foretage sig noget

Dette er en reel mulighed. Danmark er midt i et regeringsskifte, og de fleste vil forstå, at man derfor begrænser sig sikkerhedspolitisk. Det gør, at man til at begynde med ikke udsætter dansk erhvervsliv for at få problemer i området - andre end de allerede eksisterende risici. På længere sigt vil man også kunne holde sig ude af en dybere involvering.

Det bliver efter al sandsynlighed det tyske spor. Irak-krigen og måden hvorpå europæiske stater kastede sig ind i den amerikanske alliance skræmmer i høj grad både i Danmark og Storbritannien.[36] Hvis man vil udvikle en ny dansk sikkerhedspolitik, hvor man læner sig mindre op ad USA kan dette være en af de første muligheder for at gøre det. Det vil imidlertid svække de sikkerhedsgarantier, som Danmark lever under i NATO og i det transatlantiske forhold.

Imidlertid vil særligt USA kunne presse Danmark til som et minimum at melde en position ud - og eventuelt yde et bidrag på den ene eller anden måde. Der vil sandsynligvis opstå et pres på Danmark fra USA, hvorved vi ikke i længere tid vil kunne opretholde en "ikke-foretage-sig-noget-position". Denne situation vil særligt opstå ved en eskalation af krisen. Officielle amerikanske kilder har allerede meldt ud, at i tilfælde af konvojsejls, så vil USA ikke stå alene.[37]

Søge en diplomatisk løsning

Danmark har så store nationale interesser på spil, at det er i vores egne interesse, at påvirke situationen hen mod fredelige forhold. Som småstat skal vi have den internationale orden til at fungere og begrænse krisen. Her er en samlet EU-position noget, vi må arbejde for. På samme vis må vi arbejde for, at FN forsøger at lægge en dæmper på udviklingen. Det er imidlertid vanskeligt med FN-

systemet, da det p.t. ikke fungerer specielt godt; og hverken Kina eller Rusland ønsker at styrke USA. Ligeledes har EU i disse år ikke nogen særlig stor vægt som en samlet sikkerhedspolitisk aktør.

Ligeegyldigt hvad, så bør man arbejde for en diplomatisk løsning, hvorved situationen ikke går ud af kontrol. Dette vil støtte danske interesser og økonomi.

Danmark har en position, som det kan udnytte i forbindelsen med krisen. Vi er både loyale medlemmer af NATO og EU. Vi har ikke kastet os direkte i armene på USA eller dets kritikere i denne krise. Samtidigt er vi en småstat med interesser i området. Det kunne tale til et amerikansk og iransk ønske om forhandlinger. EU har svært ved at påtage sig rollen som mægler. Her fylder Brexit for meget og FN er nærmest lammet, hvorfor en forhandling enten skal ske direkte imellem USA og Iran – eller ved en mellemmand.

Danmark kunne indbyde til en konference, hvor de centrale aktører blev inviteret. Det kræver en blanding af et stille diplomati, der samler trådene og et meget åbent diplomati, hvor man skaber rammerne for gode forhandlinger. Det er et langt skud, men bør overvejes, så der kan komme en fredelig løsning.

Udsende en militær enhed til området

Ud over den diplomatiske indsats man kan vælge at overveje en militær indsats. Denne kan være på flere måder. Det vil imidlertid kræve en folketingsbeslutning, medmindre der er tale om et bidrag fra søværnet, som udsendes i en operation sammen med NATO-staters nationale

flådestyrker. I så fald kan et maritimt bidrag med hjemmel i folketingsbeslutning B 56 om danske militære bidrag til NATO-landes nationale flådestyrker, herunder til fremme af maritim sikkerhed og forsvar af flådestyrkerne udsendes i op til et år.^[32] Denne folketingsbeslutning gør det lovligt for regeringen at udsende en flådestyrke til andre NATO-staters operationer.

Derfor er det mest sandsynligt, at Danmark i tilfælde af en eskalation eller forøget amerikansk pres vil sende et maritimt styrkebidrag til operationsområdet - f.eks. en fregat af Ivar Huitfelt-klassen eller et inspektionsskib af Thetis-klassen.

De enkelte typer af udsendelser vil om muligt kræve forskellige godkendelser fra henholdsvis Det udenrigspolitiske Nævn og Folketinget.

Et maritimt styrkebidrag til kunne anvendes til:

- at konvojere - d.v.s. beskytte skibsfarten.
- at stryge miner i tilfælde af en minetrussel
- at beskytte flådestyrkerne i operationsområdet (eventuelt flådestyrker, som angriber mål i Iran).
- at sikre luftrumskoordination og -kontrol.

Hvis man mener, at man står over for risikoen for via skib at skulle evakuere et betydeligt antal danskere, så bør man overveje indsættelsen af et skib af Absalonklassen. På dets flexdæk vil man i en kort tid kunne have et stort antal evakuerede.

Endelig kan man overveje andre enheder - f.eks. fra hæren, flyvevåbnet eller specielt sammensatte specialoperationsstyrker. Enheder fra hæren synes dog ikke umiddelbart særlige sandsynlige i forhold til eskalationsscenerierne, hvilket giver følgende muligheder for anden indsættelse end en maritim indsættelse:

- Flybidrag til overvågning - f.eks. et Challenger-fly.
- Flybidrag i form af F16, der som multirollefly kan yde støtte til en amerikansk indsats eller til konvojbeskyttelse
- Specialoperationsstyrkebidrag til f.eks. indhentning af efterretninger eller til støtte for et dansk maritimt bidrag, hvor man kan have behov for boardinghold eller hold til at afværge angreb fra mindre og hurtigtgående enheder. De kan også indsættes i tilfælde af en markant eskalation til at udpege mål i f.eks. Iran.

Et dansk skibsbidrag vil i den givne situation give mest mening. Det kan indsættes med flere forskellige roller - fra ren overvågning over beskyttelse af sejladsen til støtte for allierede i operationer. Skibsbidraget kan suppleres med specialoperationstyrker, der ligeledes kan indsættes fleksibelt og som støtte til skibets indsættelse.

Konklusion

Danmark har så store interesser på spil, at det er i vore egne interesser at påvirke situationen hen mod fredelige forhold. Det er direkte i Danmarks interesser at dæmpe risikoen for eskalation. The Tanker War er et skræmmeeksempel på, hvordan en krig i området kan påvirke danske interesser. Den viser samtidigt, at konvojsejlad med beskyttelse fra krigsskibe er en del af en løsning.

Danmark vil stå overfor et pres fra USA om at hjælpe USA i tilfælde af eskalation. USA vil søge en vis legitimering af dets operationer, og hvis der sker en eskalation, vil USA presse på for, at allierede som minimum deltager i konvojsejlad, således at skibe i området får militær beskyttelse.

Som småstat skal Danmark have den internationale orden til at fungere og begrænse krisen. Her er en samlet EU-position noget, vi må arbejde for. På samme vis må vi arbejde for, at FN forsøger at lægge en dæmper på udviklingen.

Lige gyldigt hvad, bør man arbejde for en diplomatisk løsning, hvorved situationen ikke går ud af kontrol. Dette vil støtte danske interesser og økonomi. En dansk indbydelse til en international forhandling vil være en ny udvikling af dansk diplomati, der kan overvejes. For at sikre danske interesser såvel alliancemæssigt som økonomisk og personligt bør diplomatiske tiltag støttes af en dansk militær tilstedeværelse i området i form af et skib, der hurtigt kan gribe ind, og deltage i beskyttelse af danske interesser og særligt danske skibe i området.

Kilder

[1] BBC News, *Four ships 'sabotaged' in the Gulf of Oman amid tensions*, 13. maj 2019, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-48245204>

[2] World Maritime News, *UAE: State Actor Likely Behind "Sophisticated" Fujairah Attacks*, 7. juni 2019, <https://worldmaritimeneeds.com/archives/278141/uae-state-actor-likely-behind-sophisticated-fujairah-attacks/>

[3] Gulf News, *Iran directly behind tanker attacks off UAE coast, US says*, 25. maj 2019, <https://gulfnews.com/world/mena/iran-directly-behind-tanker-attacks-off-uae-coast-us-says-1.64179304>

[4] DR Nyheder, *Trump stempler Irans revolutionsgarde som terrorgruppe*, 8. april 2019, <https://www.dr.dk/nyheder/udland/trump-stempler-irans-revolutionsgarde-som-terrorgruppe>

[5] Jyllandsposten, *Droneangreb på olieanlæg i Saudi-Arabien øger krise*, 14. maj 2019, <https://jyllands-posten.dk/international/mideast/E...>

[6] BBC News, *Gulf of Oman: Saudi Arabia blames tanker attacks on rival Iran*, 16. juni 2019, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-48648788>;

[7] Lisa Barrington og Lesley Wroughton, *U.S. blames Iran for tanker attacks in Gulf of Oman, Iran rejects assertion*, 13. juni 2019, Reuters, <https://uk.reuters.com/article/uk-mideast-tanker/u-s-blames-iran-for-tanker-attacks-in-gulf-of-oman-oil-prices-rise-idUKKCN1TEOME>.

[8] Andrew Salmon, *Tankers hit amid Abe's 'mission impossible' to Iran*, 13. juni 2019, Asia Times, <https://www.asiatimes.com/2019/06/article/tankers-struck-amid-abes-mission-impossible-to-iran/>.

[9] TV2 Nyheder, *Iran skyder militær drone fra USA ned i kriseområde*, 20. juni 2019, <http://nyheder.tv2.dk/udland/2019-06-20-iran-skyder-militaer-drone-fra-usa-ned-i-kriseomrade>

- [10] Jeremy Diamond, Barbara Starr, Jamie Gangel and Kate Sullivan, *Trump says US was 'cocked and loaded' to strike Iran before he pulled back*, CNN News 21. juni 2019, <https://edition.cnn.com/2019/06/21/politics/trump-military-strikes-iran/index.html>
- [11] Julian E. Barnes og Thomas Gibbons-Neff, *U.S. Carried Out Cyberattacks on Iran*, 22. juni 2019, The New York Times, <https://www.nytimes.com/2019/06/22/us/politics/us-iran-cyber-attacks.html>
- [12] The White House, *Executive Order on Imposing Sanctions with Respect to Iran*, 24. juni 2019, <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/executive-order-imposing-sanctions-respect-iran/>
- [13] EU3/EU+3 (Kina, Frankrig, Tyskland, Rusland, Storbritanien, USA, EU's repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik) og Iran, *Joint Comprehensive Plan of Action*, Wien 14 juli 2015, https://eeas.europa.eu/topics/climate-environment-energy/8710/joint-comprehensive-plan-action_en
- [14] Andreas Lindqvist, *Samuelsen: "Vi bakker stadig op om atomaftalen"*, 8. maj 2018, DR Nyheder, <https://www.dr.dk/nyheder/udland/samuelsen-vi-bakker-stadig-op-om-atomaftalen>
- [15] Frederik Pleitgen, Nada Bashir, Hira Humayun og Bianca Britton, *Iran says it will break the uranium stockpile limit agreed under nuclear deal in 10 days*, CNN News, 18. juni 2019, <https://edition.cnn.com/2019/06/17/middleeast/iran-nuclear-deal-stockpile-intl/index.html>
- [16] Tristan Dugdale-Pointon, *Iran-Iraq War 1980-1988*, 9. September 2002, http://www.historyofwar.org/articles/wars_iraniraq.html.
- [17] Ronald O'Rourke, *The Tanker War*, maj 1988, Proceedings vol. 114/5/1,023, U.S. Naval Institute, <https://www.usni.org/magazines/proceedings/1988/may/tanker-war>.
- [18] Martin S. Navias, *The First Tanker War*, 14. juni 2019, History Today, <https://www.historytoday.com/history-matters/first-tanker-war>.
- [19] Chuck Mussi, *Earnest Will*, marts 1988, All Hands - Magazine of the U.S. Navy, ss. 26-33, https://www.navy.mil/ah_online/archpdf/ah198803.pdf.
- [20] Sam LaGrone, *The Attack on USS Stark at 30*, 17. maj 2017, U.S. Naval Institute News, <https://news.usni.org/2017/05/17/the-attack-uss-stark-at-30>.

- [21] Jeremy R. Hammond, *The 'Forgotten' US Shootdown of Iranian Airliner Flight 655*, 3. juli 2017, Foreign Policy Journal, <https://www.foreignpolicyjournal.com/2017/07/03/the-forgotten-us-shootdown-of-iranian-airliner-flight-655%C2%AD/>.
- [22] Karen DeYoung og Missy Ryan, In message to Iran, White House announces new military assets in Middle East, 5. maj 2019, The Washington Post, https://www.washingtonpost.com/world/national-security/in-message-to-iran-white-house-announces-new-military-assets-in-middle-east/2019/05/05/7d7381d8-6f9b-11e9-8be0-ca575670e91c_story.html?noredirect=on&utm_term=.09cbdc62dc9
- [23] Middle East Monitor, *Head of Iran's Revolutionary Guards slams nuclear deal*, 6. april 2016, <https://www.middleeastmonitor.com/20160406-head-of-irans-revolutionary-guards-slams-nuclear-deal/>.
- [24] David E. Sanger og David D. Kirkpatrick, *In Face-Off With Iran, Escalation May Depend on Who Prevails Inside Washington and Tehran*, 15. juni 2019, The New York Times, <https://www.nytimes.com/2019/06/15/world/middleeast/trump-iran-hard-liners.html>
- [25] John R. Bolton, *To Stop Iran's Bomb, Bomb Iran*, 26. marts 2015, The New York Times https://www.nytimes.com/2015/03/26/opinion/to-stop-irans-bomb-bomb-iran.html?h_sid=79bdf6773f-5a8efbc25c89561a54390b1b.
- [26] Eliana Johnson, Pompeo and Bolton tensions escalate as Iran debate intensifies, 17. maj 2019, Politico, <https://www.politico.com/story/2019/05/17/bolton-pompeo-trump-iran-1329833>
- [27] Donald Trump, 15. maj 2019, Twitter, <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1128739520311066626>
- [28] Jeremy Diamond, Pamela Brown, Phil Mattingly og Barbara Starr, *Inside Trump's Iran decision: 'I really watched him agonize over this'*, 22. juni 2019, CNN News, <https://edition.cnn.com/2019/06/21/politics/donald-trump-iran-decision-details/index.html>
- [29] W.J. Hennigan, og John Walcott, *Trump Suggests Iran Mistakenly Shot Down a U.S. Drone. Iran Says It Was Very Much on Purpose*, 21. Juni 2019, Time Magazine, <https://time.com/5611310/trump-iran-drone-shot-down/>
- [30] Danmarks Industri, Markedsfokus – Saudi Arabien, maj 2019, s. 4., <https://www.danskindustri.dk/globalassets/dokumenter-analyser-publikationer-mv/pdfer/markedsfokus/maj-2019/saudi-arabien.pdf>

[31] Dansk Erhverv og EKF – Danmarks Eksportkredit, Markedsrapport Forenede Arabiske Emirater, september 2017, s. 2.,

<https://www.danskerhverv.dk/siteassets/mediafolder/downloads/markedsrapporter-aktuelle/FAE>

[32] Danmarks Statistik, Udenrigshandel Med Varer, 2018:

<https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/udenrigsoekonomi/udenrigshandel/udenrigshandel-med-varer>

[33] Markedsrapport Iran, Dansk Erhverv, juni 2018.,

<https://www.danskerhverv.dk/siteassets/mediafolder/downloads/markedsrapporter-aktuelle/Iran>

[34] "Udenrigsøkonomisk analyse: Den forventede økonomiske udvikling i Iran efter sanktionsophævelserne", Udenrigsøkonomisk analyseenhed i samarbejde med ambassaden i Teheran, MENA og SPK, december 2015, p. 7.,

<http://um.dk/~media/UM/Danish-site/Documents/Uden...>

[35] Energistyrelsen, *Ressourcer og prognoser*, 30. august 2019,

https://ens.dk/sites/ens.dk/files/OlieGas/ressourcer_og_prognoser_20180829.pdf.

[36] David B. Larter, *Don't expect the US to secure Arabian Gulf shipping alone, a top general says*, 19. juni 2019, Defense News,

<https://www.defensenews.com/naval/2019/06/18/dont-expect-the-us-to-secure-arabian-gulf-shipping-alone-top-general-says/>

[utm_source=Sailthru&utm_medium=email&utm_campaign=EBB%2006.20.19&utm_term=Editorial%20-%20Early%20Bird%20Brief](https://www.defensenews.com/naval/2019/06/18/dont-expect-the-us-to-secure-arabian-gulf-shipping-alone-top-general-says/?utm_source=Sailthru&utm_medium=email&utm_campaign=EBB%2006.20.19&utm_term=Editorial%20-%20Early%20Bird%20Brief).

Forfatterne

Lars Bangert Struwe - generalsekretær, ph.d., tidligere ansat i Forsvarsministeriet, Center for Militære Studier og Forsvarskommandoen.

Morten Hetmar Vestergaard - cand.soc. i *Global Studies*, sikkerhedspolitisk analytiker fortrinsvis beskæftiget med stormagtsrevalisering, kinesisk sikkerhedspolitik, geopolitiske forhold i Asien og NATO.

Niels-Ole Mannerup - kaptajnløjtnant, cand.jur., militær og juridisk analyse af aktuelle problemstillinger.

Martin Brochstedt Olsen - cand.soc. i *Development and International Relations*, analyse af amerikansk og tysk udenrigspolitik samt sikkerhedspolitiske spørgsmål vedrørende NATO.

Søren Brygger Therkelsen - ba.scient.pol. i international politik, Analyse af amerikansk udenrigspolitik og sikkerhedspolitiske spørgsmål i Mellemøsten og Nordafrika.

Atlantsammenslutningen

Atlantsammenslutningen er en sikkerhedspolitisk tænketank, der blev oprettet i 1950 som følge af Danmarks nyerhvervede medlemskab af NATO, hvor neutralitet blev ændret til alliancesamarbejde.

Denne nye udenrigspolitiske retning affødte et behov for at informere befolkningen om Danmarks nye internationale rolle, og resultatet blev oprettelsen af Atlantsammenslutningen.

Som uafhængig folkeoplysningsorganisation har Atlantsammenslutningen således haft til opgave at oplyse danskerne om sikkerheds-, forsvars- og udenrigspolitik i mere end 60 år.

Atlantsammenslutningen støttes af en årlig finanslovsbevilling via Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet.

*Atlantsammenslutningen
Roskildevej 28A
2000 Frederiksberg C
Tlf. 3059 1944
Mail: atlant@atlant.dk*

Læs mere på www.atlant.dk